

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра статистики

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика»
за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика»
на тему:

СТАТИСТИЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Виконавець

Студентка обліково-економічного
факультету

Агапченко К.А. _____

Науковий керівник

К.е.н., доцент

Погорелова Т.В. _____

Одеса 2019

АНОТАЦІЯ

Агапченко К.А. «Статистичне оцінювання ліквідності банків в Україні».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 6.030506 «Прикладна статистика» за освітньою програмою «Бізнес-статистика та аналітика».

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються статистичні аспекти оцінювання банківської ліквідності: висвітлено сутність поняття ліквідності, обґрунтовано необхідність статистичного дослідження ліквідності банків на макрорівні та сформульовані основні завдання, охарактеризовано сучасну систему нормативів ліквідності в Україні, розкрито сутність коефіцієнтного методу статистичної оцінки банківської ліквідності, його переваги та недоліки.

За допомогою статистичних методів оцінено варіацію та динаміку основних показників ліквідності комерційних банків України за період 2008-2018рр.

Виявлено основну тенденцію розвитку поточної ліквідності банків України за період 2008-2018 рр. та розроблено прогноз на короткострокову перспективу. За отриманими результатами розроблені рекомендації щодо управління банківською ліквідністю.

Ключові слова: банківська ліквідність, миттєва ліквідність, поточна ліквідність, короткострокова ліквідність, структура, динаміка, тренд, варіація.

Agapchenko K.A. "Statistical estimation of liquidity of banks in Ukraine".

Qualifying work for obtaining a bachelor's degree in specialty 6.030506 «Applied statistics» for an “Business-statistics and analytics” educational program .

Odessa National University of Economics. - Odessa, 2019.

The paper analyzes the statistical aspects of banking liquidity assessment: the essence of the concept of liquidity is highlighted, the necessity of statistical analysis of banks' liquidity at the macro level is substantiated, the main tasks are formulated, the modern system of liquidity norms in Ukraine is characterized, the essence of the coefficient method of statistical assessment of bank liquidity, its advantages and disadvantages is disclosed.

Using statistical methods, the variation and dynamics of the main indicators of liquidity of commercial banks of Ukraine for the period of 2008-2018 are estimated.

The main tendency of the current liquidity of the banks of Ukraine for the period of 2008-2018 was revealed and a short-term outlook was developed. Based on the results, recommendations for managing bank liquidity have been developed.

Key words: bank liquidity, instant liquidity, current liquidity, short-term liquidity, structure, dynamics, trend, variation.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах трансформації та глобалізації економіки управління ліквідністю повинно бути найвищим пріоритетом в діяльності будь-якого банку. Тому статистична оцінка банківської ліквідності є одним із найважливіших напрямків роботи банків. За допомогою аналізу показників ліквідності можна об'єднати елементи державного регулювання та нагляду за діяльністю банків з цілями внутрішньобанківського аналізу. Статистичний аналіз ліквідності комерційних банків дозволить не тільки прослідкувати виконання встановлених нормативів, а й керувати фінансовою стійкістю банків, здійснювати прогнозування можливостей банків щодо своєчасного виконання своїх зобов'язань за умови збереження достатнього рівня прибутковості.

Мета дослідження: здійснити статистичне оцінювання ліквідності комерційних банків України за період 2008-2018 рр.

Завдання дослідження:

- висвітлити основні теоретичні аспекти статистичної оцінки ліквідності комерційних банків;
- охарактеризувати основні напрямки та сучасні підходи до статистичного аналізу банківської ліквідності;
- визначити систему показників ліквідності банківських установ;
- провести статистичну оцінку варіації та динаміки ліквідності банків за період 2008-2018 рр.;
- виявити та оцінити основну тенденцію динаміки ліквідності комерційних банків України та розробити прогноз на короткострокову перспективу;
- сформулювати основні висновки щодо оптимізації рівня ліквідності комерційних банків України.

Об'єкт дослідження: комерційні банки України.

Предмет дослідження: ліквідність банківської системи України в сучасних умовах.

Методи дослідження: статистичне спостереження; порівняння; графічний та табличний методи; методи розрахунку відносних та середніх величин, методи дослідження варіації, методи вивчення динаміки ліквідності банків та метод аналітичного вирівнювання. Розрахунки в роботі виконувались з використанням програм Microsoft Excel версії XP Professional, SPSS 23.0 для Windows.

Інформаційна база дослідження: наукова література з зазначеної проблематики, матеріали періодичних економічних та банківських видань, законодавчі та нормативно-правові акти з регулювання банківської діяльності, фінансова звітність, щодо основних показників діяльності комерційних банків України та інші матеріали і публікації Національного банку України та Державної служби статистики.

Структура та обсяг роботи. Випускна робота складається зі вступу, трьох розділів, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи становить 70 сторінок, основний текст викладено на 60 сторінках. Робота містить 13 таблиць, 10 рисунків. У списку використаної літератури 36 джерел. Обсяг додатків становить 9 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи ліквідності банків України**» розглянуто сутність поняття ліквідності, обґрунтовано необхідність її статистичного оцінювання, показано значення системи нормативів ліквідності банків в Україні, розкрито сутність коефіцієнтного методу оцінки банківської ліквідності, його переваги та недоліки.

У другому розділі «**Статистичне оцінювання варіації ліквідності комерційних банків України**» охарактеризовано систему показників варіації, визначено та оцінено варіацію показників ліквідності комерційних банків України за період 2008-2018 рр.

У третьому розділі «Статистичний аналіз динаміки ліквідності комерційних банків України за період 2008-2018 рр.» здійснено статистичний аналіз динаміки показників ліквідності комерційних банків України за період з 01.01.2008 по 01.01.2019 рр., на основі отриманих результатів виявлено та оцінено основну тенденцію розвитку ліквідності банків в Україні та розроблено короткостроковий прогноз.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Визначення ліквідності банків є дискусійним. За результатами узагальнення наукових праць, ми визначаємо ліквідність банків як спроможність забезпечити з найменшими витратами своєчасне виконання вимог щодо своїх грошових зобов'язань та бути здатним задовольняти запити своїх клієнтів в наданні позик завдяки збалансованості між строками та сумами погашення розміщених активів та строками й сумами виконання зобов'язань.
2. Оцінка ліквідності банків в Україні відбувається за допомогою коефіцієнтного методу, який передбачає розрахунок відносних показників. Зовнішні коефіцієнти ліквідності (нормативи) встановлюються і контролюються НБУ. Підсистема внутрішніх коефіцієнтів ліквідності розробляється банківськими аналітиками і визначає мінімально допустимий рівень ліквідності банку. Статистичний аналіз нормативів та коефіцієнтів ліквідності в динаміці дає змогу виявити загальні тенденції в зміні ліквідності банківської системи та окремого банку, здійснювати статистичні прогнози та розробляти план підтримки ліквідності у можливих кризових ситуаціях.
3. Доведено, що для статистичного оцінювання сталості та диференціації ліквідності комерційних банків дослідження варіації має велике значення. Обчислення показників варіації надає можливість виявити та оцінити

коливання фактичних рівнів варіації навколо середніх та нормативних значень.

4. Результати статистичного оцінювання ліквідності комерційних банків України показали, що фактичні рівні коефіцієнтів ліквідності комерційних банків України за період з 2008 р. по 2017 р. значно відрізнялися від встановлених НБУ нормативних значень. Так, рівень коефіцієнту миттєвої ліквідності комерційних банківських установ України за період, що досліджується, перевищував його нормативне значення в середньому майже в три рази, що свідчить про надлишок розмірів резервів банків. Протягом останніх десяти років фактичне значення коефіцієнту поточної ліквідності коливалось у межах від 70% до 106,67% та перевищувало мінімально допустимий рівень в середньому майже в 2,5 рази, що свідчить про накопичення банками значних обсягів високоліквідних активів. Рівень коефіцієнту короткострокової ліквідності комерційних банків України був меншим за нормативний майже у два рази. Така ситуація не може вважатися позитивною і може бути спричинена нестабільною політичною ситуацією, нерозвиненістю в Україні фондового ринку, різким падінням курсу гривні та рівня життя населення та слабкою диверсифікацією активів комерційних банків. Надлишок ліквідних коштів має бути інвестований в доходні активи, в ситуації їх дефіциту необхідно збільшувати їх залучення з дешевих джерел.

5. У процесі статистичного оцінювання ліквідності комерційних банків України, були розраховані показники варіації, значення яких свідчать про те, що значення нормативів ліквідності не є однорідними та типовими для комерційних банків України. Протилежна картина спостерігається за результатами аналізу варіації коефіцієнтів ліквідності порівняно із середніми значеннями цих показників за аналізований період: середні значення коефіцієнтів ліквідності є однорідними за значенням та типовими для банківської системи України. Аналіз фактичних показників коефіцієнта покриття ліквідності (LCR) на 01.04.2019 року демонструє те, що по

більшості українських банків його рівень перевищує нормативний у 2-14 разів.

6. За допомогою методу аналітичного вирівнювання виявлена та оцінена тенденція розвитку поточної ліквідності. Отримане рівняння лінійного тренду значиме за всіма статистичними характеристиками та використане для прогнозування на найближчий час. За умови збереження лінійної тенденції до зростання можна прогнозувати, що значення коефіцієнту поточної ліквідності банків України на початок 2019 р. 101,685% , на початок 2020 р. - 104,503%, а на початок 2021 р. – 107,321%.

7. Результати аналізу динаміки ліквідності та діючих нормативів ліквідності свідчать про те, що управління ліквідністю банків потребує вдосконалення. На нашу думку, введення в Україні Стандартів Базельського Комітету в більшій мірі, ніж нормативи ліквідності банків в Україні, дають можливість забезпечити фінансову стабільність банків за рахунок попередження і зниження ризику ліквідності.

Банківським установам необхідно переглянути моделі управління, стратегії ліквідності, цінову політику, надавати кредити лише надійним позичальникам з високою платоспроможністю займатися підвищенням якості активів, пошуком альтернативних джерел високоліквідних коштів та оптимальних джерел отримання доходів, прогнозуванням грошових потоків, проводити постійний моніторинг тенденції в економіці країни з метою передбачення настроїв і інфляційних очікувань серед населення.